

KOMENTET E QEVERISË SHQIPTARE
MBI
“OPINIONIN E DYTË”
TË
KOMITETIT KËSHILLUES
TË
KONVENTËS KUADËR
"PËR MBROJTJEN E MINORITETEVE KOMBËTARE".

TETOR 2008

HYRJE

Në kuadër të përmbushjes së angazhimeve të ndërmarra nga Republika e Shqipërisë me ratifikimin e Konventës Kuadër të Këshillit të Evropës “Për Mbrojtjen e Minoriteteve”¹, Qeveria shqiptare paraqiti pranë Këshillit të Evropës në datën 18 Maj 2007, “Raportin e dytë kombëtar mbi zbatimin e dispozitave të Konventës Kuadër”.

Në zbatim të procedurave për kontrollin e zbatimit të angazhimeve të ndërmarra nga shtetet ratifikuese të kësaj Konvente, më datën 4-7 mars 2008, Komiteti Këshillues i Konventës vizitoi Shqipërinë. Anëtarët e Komitetit Këshillues morën kontakte direkte me përfaqësues të legjislativit, ekzekutivit, të institucioneve shtetërore që trajtojnë problemet e minoriteteve si dhe përfaqësuesit e të gjitha shoqatave që përfaqësojnë minoritetet kombëtare dhe etno-gjuhësore në vendin tonë. Në datën 29 maj 2008 Komiteti Këshillues i Konventës Kuadër miratoi Opinionin e Dytë mbi Shqipërinë.

Duke e vlerësuar këtë Opinion si një tjetër kontribut që Këshilli i Europës i jep përmirësimit të standarteve të të drejtave të njeriut në Shqipëri dhe në mënyrë të veçantë të të drejtave të minoriteteve, Qeveria shqiptare mendon se vetëm diskutimi i gjerë me aktorët e kësaj fushe do të kontribuonte për një reflektim objektiv dhe realist të informacioneve të paraqitura. Me këtë synim, Ministri i Punëve të Jashtme organizoi një takim në të cilin ishin ftuar përfaqësuesit e organizatave kryesore që përfaqësojnë minoritetet në vendin tonë, si dhe institucione shtetërore apo Organizata Jofitimiprurëse (OJF), që veprojnë në fushën e të drejtave të njeriut dhe minoriteteve.

Për të lehtësuar informimin e minoriteteve me përmbajtjen e “Opinionit të Dytë” Ministria e Punëve të Jashtme ka përkthyer tekstet e tyre në gjuhën greke, maqedonase, serbe, vllahe ndërsa përfaqësuesve të minoritetit etno-gjuhësor rom, Opinionet ju dorëzuan në gjuhën shqipe.

Komentet që do t’ju paraqesim më poshtë janë rezultat i reflektimit që organet shtetërore kanë paraqitur lidhur me “Opinionin e Dytë mbi Shqipërinë”.

Komente lidhur me pjesën e përgjithshme të Opinionit të Dytë

“Konstatime Kryesore”

Qeveria shqiptare, nëpërmjet këtij komunikimi, gjen rastin të përsërisë vlerësimin e saj për punën profesionale të Komitetit Këshillues në drejtim të evidentimit të arritjeve dhe të problemeve me të cilat ballafaqohet përmbushja e standarteve që dikton Konventa Kuadër për minoritetet në realitetin shqiptar. Në këtë këndvështrim Qeveria shqiptare, jo vetëm ka njohur detyrimet e saj në drejtim të përmbushjes së angazhimeve, por ka krijuar edhe mekanizmat përkatës të cilët monitorojnë zbatimin e këtyre detyrimeve.

¹ Konventa Kuadër për Mbrojtjen e Minoriteteve Kombëtare (më poshtë referuar Konventa Kuadër) është nënshkruar nga Republika e Shqipërisë (më poshtë referuar si Shqipëria) më 29.06.1995, ratifikuar në vitin 1996 dhe ka hyrë në fuqi me 01.01.2000.

Krijimi i Komitetit Shtetëror të Minoriteteve, krijimi i Sektorit për Zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Romët, si dhe riorganizimi i Sektorit të Minoriteteve pranë Ministrisë së Punëve të Jashtme, janë disa nga masat organizative me anë të së cilave Qeveria shqiptare beson se problemet me të cilat ballafaqohen minoritetet kanë gjetur dhe do të gjejnë zgjidhjen e duhur në strukturat legjislative dhe ekzekutive shqiptare.

Vleresimi që Qeveria shqiptare ka për rolin që minoritetet luajnë dhe duhet të kenë në integrimin euroatlantik të vendit, si dhe në drejtim të përmbushjes në mënyrën sa më korrekte të angazhimeve ndërkombëtare në këtë fushë, ka diktuar që çështjet që kanë të bëjnë me respektimin e të drejtave të minoriteteve të jenë pjesë e përhershme e axhendës së saj ndërkombëtare. Plani i Zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, si dokumenti bazë mbi të cilin janë ndërtaur dhe monitorohen marrëdhëniet Shqipëri-BE, përmban veç të tjerash edhe angazhime konkrete që kanë të bëjnë me minoritetet.

Në këtë dokument janë përcaktuar detyrimet që Qeveria Shqiptare ka lidhur me minoritetet në fushën e evidentimit të saktë të numrit të tyre, përmirësimit të kuadrit ligjor për mbrojtjen e minoriteteve si dhe çështje të tjera të cilat në thelb kanë të bëjnë me përmirësimin e kushteve dhe standarteve të jetesës të persoanve që u përkasin minoriteteve.

Nuk mund të mos vërejmë pa shqetësim që jo rrallë herë, krahas vlerësimeve të drejta dhe realiste lidhur me situatën e minoriteteve në Shqipëri, "Opinionin i Dytë" ka evidentuar edhe "çështje shqetësuese" të cilat në thelb nuk janë të tilla. Metoda e përdorur për grumbullimin e informacionit ndoshta ka sugjestionuar anëtarët e Komitetit Këshillues që vlerësimet subjektive të ndonjë përfaqësuesi të minoritetit të dominojnë mbi të dhënat që vijnë nga burimet zyrtare. Kjo ka bërë madje që edhe vetë në tekstin e "Opinionit të Dytë" të ketë kontradikta. Kështu p.sh. në paragrafin 16 të këtij Opinioni flitet për mungesën e një kuadri ligjor për minoritetet madje dhe se në planet afatmesme të autoriteteve nuk përfshihet një detyrim i tillë.

Ndërkohë që po në këtë dokument në paragrafin 52 thuhet se ligji për minoritetet është pjesë e angazhimeve ndërkombëtare afatmesme ndërmjet Shqipërisë dhe BE. Po ashtu në pjesën hyrëse në paragrafin e parë është njohur si një arritje vendosja e emrave dhe treguesve topografike në gjuhën e minoriteteve (mbi bazën e marrëveshjeve), ndërkohë që vetëm katër paragrafe më poshtë konstatohet si mungesa e kuadrit ligjor lidhur me vendosjen e treguesve topografike apo emrave të vendeve. Është e kuptueshme se asnjë marrëveshje ndërinstitucionale nuk mund të zgjidhë problemet që kanë të bëjnë me minoritetet jashtë kuadrit ligjor ekzistues.

Përdorimi në mënyrë të vazhdueshme në "Opinionin e Dytë" i termit "zonë minoritare" mendojmë se është jashtë realitetit, madje evokon një periudhë tashmë të kapërcyer prej më shumë se 18 vjetëve. Nuk ekziston asnjë akt ligjor apo çdo lloj dokumenti tjetër zyrtar në Republikën e Shqipërisë ku të jetë përdorur ky term. Është tashmë i njohur qëndrimi i Qeverisë shqiptare se përfaqësuesit e minoriteteve gëzojnë në mënyrë të barabartë të drejtat e tyre, që ju garantohen nga aktet ndërkombëtare, Kushtetuta dhe legjislacioni kombëtar, pavarësisht vendit ku ata jetojnë. Është krejt normale që e drejta për arsimim në gjuhën amtare, shërbesat fetare në këtë gjuhë, komunikimi në publik dhe në administratë, apo dhe përdorimi i mjeteve të komunikimit masiv të jetë më i

lehtë për t`u zbatuar në ato territore ku popullsia minoritare është shumicë. Ky është një realitet që njihet nga të gjitha shtetet anëtare të Konventës Kuadër.

Spektri i personave që mbulon zbatimin e Konventës Kuadër.

I pabazuar mendojmë se është edhe konkluzioni i arritur (në paragrafin 9) se “diferencimi ndërmjet “minoriteteve kombëtare” dhe “minoriteteve etno-gjuhësore” është problematik për shkak të implikimeve negative për ata që konsiderohen “etno-gjuhësore”, lidhur me aksesin e tyre në fushën e arsimit. Sikurse kemi patur rastin ta sqarojmë edhe në Komentet e Opinionit të Parë, i vetmi dallim ndërmjet minoriteteve kombëtare dhe minoriteteve etno-gjuhësore është se të parat kanë një shtet amë ndërsa të dytat jo. Ky është një dallim objektiv i lidhur vetëm me ekzistencën ose jo të një shteti amë dhe që nuk ka të bëjë aspak me volumin e të drejtave të njohura ndaj një minoriteti. Nga ana tjetër klasifikimi i minoriteteve etno-gjuhësore në minoritete kombëtare do të krijonte një situatë absurde kur shteti shqiptar do të njihë ekzistencën e minoriteteve kombëtare, të cilat nuk kanë shtet amë apo dhe që nuk njihen si të tillë nga ata që pretendohet se janë shtete amë, çka në thelb përbën një shmangie nga parimet e vetë Konventës Kuadër.

Në lidhje me paragrafin 10 për nevojën e dialogut të mëtijshëm midis Qeverisë shqiptare dhe komuniteteve egjiptiane mbi masat që sunojnë ruajtjen dhe zhvillimin e identitetit të tyre, referim komenteve për pjesën II “Konstatime nën për nen” komentet për nenet 1-3, paragrafet 41-46.

Vetë-identifikimi dhe regjistrimi (Paragrafët 11,12,13).

Regjistrimi i etnicitetit të shtetasve nëpërmjet lëshimit të certifikatave konsiderohet si një mënyrë jo e besueshme lidhur me aplikimin e nenit 3 të Konventës Kuadër për minoritet pasi “. . . nuk merr parasysh zgjedhjen vetjake të shtetasve në fjalë”. Besojmë se një konsideratë e tillë së bashku me atë të shprehur në paragrafin 12 sipas të cilit “. . . regjistrimi i përkatësisë etnike jep efektet e tij në “zonat minoritare”, të cilat kanë ekzistuar përpara rregjimit komunist”, nuk i përgjigjet realitetit shqiptar.

Neni 20 paragrafi i dytë i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ka përcaktuar se “. . . personat të cilët u përkasin minoriteteve kombëtare kanë të drejtë të shprehin lirisht, pa u ndalur as detyruar përkatësinë e tyre etnike, kulturore, fetare e gjuhësore”. Jo vetëm ky paragraf, por edhe një korpus i tërë aktesh ligjore e nënligjore bën të mundur gëzimin efektiv dhe jo formal të së drejtës për të deklaruar pa ndrojtje përkatësinë etnike, fetare kulturore etj. Po ashtu konfirmojmë se kjo e drejtë ushtrohet pavarësisht vendbanimit të shtetasit. Konkluzionet hipotetike të tipit “. . . duket se regjistrimi i përkatësisë etnike ka efekt vetëm në “zonat minoritare” nuk i përgjigjet realitetit dhe lehtësisht mund të verifikohet pranë çdo zyre të gjendjes civile në të cilat krahas shtetasve me kombësi shqiptare ndodhen të regjistruar edhe dhjetra apo qindra shtetas me kombësi jo shqiptare.

Gjithashtu, diskutimi i zhvilluar me ekspertët e Komitetit Këshillimor lidhur me përcaktimin e kritereve objektive (krahas atyre subjektive) që duhet të plotësohen nga shtetasit për të dhënë një kombësi të ndryshme nga ajo shqiptare, nuk përbën “mungesë predispozicioni nga autoritetet për ta përfshirë çështjen e përkatësisë etnike në regjistrimin e ardhshëm të popullsisë”

(paragrafi 12). Shkëmbimi i mendimeve për këtë çështje me ekspertet e Komitetit Këshillues barte në thelb shqetësimin për ndërthurjen sa më të saktë të zgjedhjes subjektive të individit me vlerësimin e kriterëve objektive (për të cilat flitet në Komentarin e Konventës Kuadër), në mënyrë që rezultati i censusit të jetë sa më pranë reales. Sikurse dihet mungesa e një përkufizimi të qartë të nocionit të minoritetit, ka vështirësuar, jo vetëm në Shqipëri përcaktimin e faktorëve objektive.

Diskriminimi (Paragrafët 18,19).

Është një fakt i njohur dhe pranuar gjerësisht se gjatë gjithë zhvillimit të shtetit shqiptar, minoritetet kombëtare nuk kanë qënë objekt diskriminimi nga ana e shumicës së popullsisë. Kjo traditë e bashkëjetesës ka lënë gjurmët e saj edhe në aktivitetin e organeve shtetërore apo dhe jo-publike, ku të dhënat për diskriminim për shkak të përkatësisë kombëtare janë fare të pakta. Mendojmë se këto të dhëna nuk flasin në favor të konkluzionit se “. . . diskriminimi nuk është marrë sa duhet në konsideratë nga ana e organeve publike dhe jo-publike”, por flasin në favor të një kulture, tashmë të krijuar prej dhjetra vjetësh bashkëjetesë, që respekton përkatësinë etnike apo gjuhësore të njëri-tjetrit. Kjo frymë tolerance është konfirmuar edhe nga Rezoluta e Komitetit të Ministrave e 11 majit 2005, e cila ka marrë në shqyrtim zbatimin e Konventës Kuadër të Mbrotjtjes së Minoriteteve nga Shqipëria.

Arsimimi (Paragrafët 21,22,23).

Duke vlerësuar konsideratat që jepen në “Opinionin e Dytë” për angazhimin e Qeverisë shqiptare në drejtim të ushtrimit të së drejtës për t’u arsimuar në gjuhën amtare në të gjitha nivelet e shkollave dëshirojmë të evidentojmë edhe disa zhvillime të kohëve të fundit. Është e vërtetë që në të kaluarën ka patur probleme lidhur me shtypjen e teksteve në gjuhën amtare të minoriteteve. Për shkak të numrit të kufizuar të nxënësve minoritarë, shtypja e teksteve shkollore rezultonte me një kosto disa herë më të lartë se tekstet shkollore në gjuhën shqipe. Falë angazhimit financiar të Qeverisë shqiptare, si dhe marrëdhënieve mjaft të mira që Republika e Shqipërisë ka me fqinjët e saj, është arritur që shtypja e teksteve në gjuhën e minoriteteve, si dhe përgatitja profesionale e mësuesve të mos përbëjë më një problem.

Nuk gjykojmë se “. . . mësimdhënia në gjuhën e minoriteteve i nënshtrohet rregullave komplekse dhe të panevojshme” (paragrafi 22). Dëshirojmë të garantojmë Komitetin Këshillimor se rregullat që garantojnë arsimimin e minoriteteve në gjuhën e tyre janë në përputhje me angazhimet ndërkombëtare të marra nga Republika e Shqipërisë.

Situata e minoritetit rom

Duke ju referuar paragrafeve 24-25 të “Opinioneve” dëshirojmë të informojmë për disa masa ligjore të cilat ndihmojnë në zgjidhjen e shqetësimeve që parashtrihen në këta paragrafë.

Kuvendi i Shqipërisë me miratimin e ligjit nr. 9929, datë 09.06.2008 "Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 8950, datë 10.10.2002 "Për Gjendjen Civile", synonte veç të tjerash edhe organizimin e funksionimit të shërbimit të gjendjes

civile në Republikën e Shqipërisë. Ky ligj favorizon regjistrimin e shtetasve të parregjistruar në vite, brenda datës 15 Shtator 2008, kundrejt një shpërblimi për prindërit. Në këtë ligj kanë ndryshuar përkatësisht neni 34 "Deklarimi i Lindjes", si dhe është shtuar neni 34/1 "Regjistrimi i lindjes".

Për të gjitha lindjet e padeklaruara deri tani dhe që kanë kaluar afatin, nëna do të përfitojë shpërblim në masën 5 000 (pesë mijë) lekë, nëse bën deklarin brenda 60 ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

Gjithashtu nga momenti i hyrjes në fuqi të këtij ligji, çdo lindje që do të deklarohet brenda afateve të përcaktuara do të ketë shpërblimin prej 5 mijë lekësh². Për të bërë të njohur këtë ligj janë ndërmarrë disa nisma, ndër to mund të përmenden organizimi i emisioneve të ndryshme informuese në televizionet kombëtare, spote publicitare, postera, fletpalosje me informacion të mjaftueshëm për mënyrën e deklarimit për regjistrimin e fëmijëve. Gjithashtu është organizuar në nivel kombëtar takim me zyrat e gjendjes civile dhe me personelin përgjegjës të qendrave spitalore për të shpjeguar dhe sensibilizuar.

Ecuria e procesit të monitorimit, mbledhjes të të dhënave dhe zbatimit të Strategjisë Kombëtare "Për përmirësimin e kushteve të jetesës së minoritetit Rom" është realizuar duke u përqëndruar në këto drejtime:

- Mbajtja e kontakteve me Ministrinë e linjës dhe institucionet përgjegjëse të përfshira në zbatimin e Strategjisë me synimin e mbledhjes së informacioneve mbi progresin e objektivave sektoriale në fushën e arsimit, të shëndetësisë, të kulturës, të punësimit, të strehimit dhe të sigurisë.
- Nxitja dhe ndërgjegjësimi i institucioneve, strukturave rajonale dhe pushtetit vendor, për t'u përfshirë në zbatimin e Strategjisë për minoritetin Rom.
- Bashkëpunimi dhe koordinimi me përfaqësues të minoritetit Rom, të OJF-ve përfaqësuese të minoritetit Rom dhe OJF-ve të tjera për të kontribuar në procesin e zbatimit dhe monitorimit të Strategjisë për Romët.
- Bashkëpunimi me donatorët dhe OJF-të për fuqizimin e kapaciteteve të Sektorit dhe të institucioneve në nivel qendror, rajonal dhe lokal për zbatimin e Strategjisë.
- Sektori i Monitorimit të Strategjisë pranë Ministrisë së Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, në vijim të aktivitetit për zbatimin e detyrave të ngarkuara konstaton se Ministrinë e linjës, institucionet shtetërore dhe strukturat e tjera të përfshira në zbatimin e Strategjisë janë të angazhuara për përmbushjen e detyrimeve të tyre të parashikuara në Planin e Veprimit të Strategjisë.

Ministrinë e linjës dhe institucionet në varësi të tyre janë nxitur të parashikojnë në buxhetin e vitit 2008 fonde në funksion të realizimit të objektivave të parashikuara në Strategji. Kështu mund të përmendim fondin prej 30 milion lekësh të parashikuar nga Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Telekomunikacionit në mbështetje të projekteve që janë në zbatim ose do të fillojnë të zbatohen në njësitë e qeverisjes vendore për përmirësimin e kushteve të jetesës së minoritetit Rom. Për këtë kjo Ministri ka aprovuar kalimin e granteve sipas projekteve të përzgjedhura nga një komision i posaçëm. Këto

² Në nenin 34 pika 4, 5 të këtij ligji konkretisht përcaktohet se kur regjistrimi i lindjeve deklarohet brenda 60 ditëve për lindjen brenda vendit dhe 90 ditëve, për lindjen jashtë vendit, nëna përfiton shpërblim në masën 5 000 (pesë mijë) lekë.

projekte u përgatitën nga njësitë vendore sipas termave të referencës të përcaktuara nga ky institucion.

Gjithashtu janë marrë masa dhe për vendosjen e bashkëpunimit ndërmjet përfaqësuesve Rom dhe strukturave të Pushtetit Vendor. Për këtë sektori ka organizuar takime të ndryshme në nivel lokal dhe rajonal. Këto takime shërbyen edhe njeherë për nxitjen në nivel lokal të strukturave përgjegjëse në funksion të implementimit të Strategjisë.

Realizimi i projektit të UNDP "Fuqizimi i kapaciteteve për përfshirjen sociale të komunitetit Rom" do të ndihmojë në zgjidhjen e këtij problemi. Ky projekt ka filluar në pranverë të vitit 2008 dhe parashikon disa ndërhyrje si:

- Nxitja dhe mbështetja e Organizatave me bazë komunitare Rome për menaxhimin e mikroprojekteve për përmirësimin e infrastrukturës.
- Krijimi i rrjeteve lokale të partneritetit dhe Komiteteve Koordinuese Rajonale në qytetet Tiranë, Elbasan dhe Fier. Këto Komitete do të punojnë ngushtë me minoritetin Rom dhe autoritetet lokale. Këto struktura pas periudhës së pilotimit mendohet të formalizohen dhe kthehen në zyra për informacion dhe koordinim ndërmjet minoritetit Rom dhe autoriteteve lokale.

Në lidhje me krijimin e një sistemi monitorues dhe ndikimin e tij në përmirësimin e situatës, informojmë se Sektori i Monitorimit të Strategjisë në bashkëpunim me Organizatat Ndërkombëtare finalizoi projektin, i cili bëri të mundur rishikimin dhe identifikimin e treguesve të Monitorimit të Strategjisë Kombëtare për Romët si dhe ndihmoi në ngritjen e një sistemi të përshtatshëm për mbledhjen e të dhënave, analizën dhe raportimin e të dhënave dhe monitorimit të progresit të objektivave të Strategjisë. Me finalizimin e këtij projekti u bë i mundur për herë të parë nga strukturat shtetërore hartimi i një Raporti Monitorimi të Strategjisë Kombëtare për Romët për periudhën 2004-2007. Në kuadër të këtij projekti u trajnuar stafi i Sektorit të Monitorimit të Strategjisë, si dhe pikat e kontaktit pranë Zyrave Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror. Trajnimi u fokusua në metodologjinë e monitorimit dhe anketimit për të realizuar studimin mbi situatën social - ekonomike të minoritetit Rom.

Pjesëmarrja (Paragrafët 26, 27).

Qeveria shqiptare mendon se krijimi i Komitetit Shtetëror të Minoriteteve ka qenë një hap i domosdoshëm, në kohën e duhur dhe ka ndihmuar dhe lehtësuar dialogun midis qeverisë dhe minoriteteve. Me një përbërje që i korrespondon përfaqësimit të plotë të minoriteteve, Komiteti Shtetëror i Minoriteteve ka arritur të jetë zëri i minoriteteve pranë ekzekutivit. Natyra e tij e përzier ndërmjet një Komiteti që përfaqëson interesat e minoriteteve dhe një organi qeveritar jo vetëm nuk ka ". . . krijuar konfuzion duke dëmtuar dialogun" (sikurse përcaktohet në Opinionin e Dytë paragrafi 26), por në të kundërt i ka shërbyer dialogut. Duhet të pohojmë se nënshkrimi i "Memorandumit të Mirëkuptimit ndërmjet Organeve të Pushtetit Qendror dhe Organeve të Njësive të Qeverisjes Vendore për Bashkëpunimin në Fushën e Mbrojtjes dhe Respektimit të të Drejtave të Minoriteteve në Shqipëri" është një kontribut konkret për sa thamë më lart.

Lidhur me paragrafin 27, mbi rekrutimin e personave që u përkasin minoriteteve në Policinë e Shtetit, ju lutem referojuni komenteve të mëposhtme për paragrafët 94-96.

II. Konstatimet nen per nen.

Komente të veçanta lidhur me nenet 1-3 të Konventës Kuadër

Në paragrafin 32 të “Opinionit të Dytë” është përsëritur edhe një herë “...mungesa e dëshirës së autoriteteve shqiptare për të përfshirë përkatësinë etnike në pyetsorin e regjistrimit të popullsisë”. Sikurse patëm rastin ta trajtojmë gjerësisht edhe më lart³, shkëmbimi i mendimeve me ekspertët, lidhur me kombinimin sa në të drejtë të faktorëve objektivë me ato subjektive në drejtim të përcaktimit të kombësisë nuk përbën “frikë të autoriteteve”, por është shqetësimi që rezultati i censusit të jetë real, duke shmangur në këtë mënyrë abuzimet që mund të bëhen nga individë të ndryshëm.

Mendojmë se vetëm vetdeklarimi i çdo shtetasi lidhur me kombësinë e tij do të ishte i pamjaftueshëm. “Çfarëdo zgjedhje subjektive e individit, është e lidhur ngushtë me disa kritere objektive lidhur me identitetin e personit”⁴.

Është pikërisht ky përcaktim i Komentarit të Konventës Kuadër, i cili bën edhe dallimin kryesor ndërmjet mënyrës së përcaktimit të përkatësisë fetare në dallim nga mënyra e përcaktimit të përkatësisë etnike. E para (përkatësia fetare) mbetet thjesht dhe vetëm një element me karakter subjektiv. Individit mund të besojë, të mos besojë apo të ndryshojë bindjet e tij fetare. Nga ana tjetër përkatësia etnike padyshim që përmban elementin subjektiv (vetdeklarimin), por nuk përfundon këtu, pasi individit nuk mund të ndryshojë apo heqë dorë nga kombësia e tij për sa kohë merren në konsideratë edhe elementë të tjerë (objektivë), sikurse është gjuha e folur në familje, traditat etj. Evidentimi i kombësisë së shtetasve nëpërmjet regjistrimit të tyre në zyrën e gjendjes civile mbetet e vetmja mënyrë për pasqyrimin e kombësisë në dokumentet zyrtare. Vlerësojmë si ligjërish të pasaktë dhe praktikisht të pamundur që evidentimi zyrtar i përkatësisë etnike të bëhet me dokumente të tjera dhe jo me çertifikata (sikurse përcaktohet nga paragrafin 36)

Në paragrafet 39, 40 të “Opinionit të Dytë” ripërsëritet kërkesa për ndryshimin e statusit të minoritetit etno-gjuhësor vllah (arëmën) dhe rom në minoritet kombëtar. Edhe më lart e trajtuam se përcaktimi i romëve dhe vllahëve si minoritete etno-gjuhësore është e lidhur me mungesën e shtetit amë në të dy rastet. Për sa i përket të drejtave të garantuara nga shteti shqiptar, nuk ka asnjë diferencim midis tyre. Për më tepër, “... përshtypja ndërmjet të interesuarve se nuk janë përfshirë në grupet kryesore të minoriteteve” (paragrafi 39) jo vetëm nuk mund të përbëjë një argument për ndryshimin e statusit të tyre, por dëshmon edhe mosnjohje të të drejtave që garanton statusi “minoritet etno-gjuhësor”, si dhe kritereve për të qënë minoritet kombëtar.

Në paragrafet 41-46 të “Opinionit të Dytë” i sugjerohet Qeverisë shqiptare mundësia e njohjes së komunitetit të vetquajtur “egjiptian” si minoritet kombëtar. Lidhur me këtë çështje, Qeveria shqiptare i përmbahet qëndrimit të mbajtur në Komentet e dhëna në Raportin e Parë⁵. E konsiderojmë një devijim

³ Referim komenteve lidhur me paragrafët 11,12,13.

⁴ Sipas Komentarit të Konventës Kuadër “Për mbrojtjen e minoriteteve kombëtare”, paragrafi 35.

⁵ Raporti i Parë Zyrtar për Minoritetet, i paraqitur pranë Këshillit të Europës në vitin 2001.

nga parimet e Konventës Kuadër njohjen si minoritet kombëtar të një grupimi vetëm mbi bazën e pretendimeve subjektive të individëve që përbëjnë këtë grupim. Identifikimi i anëtarëve të këtij komuniteti si egjiptianë është i pasaktë. Prejardhja e tyre rreth Ballkan është e diskutueshme. Aktualisht ky komunitet jeton i shpërndarë në zona të ndryshme të vendit. Nuk ka gjuhë të veçantë (ata flasin vetëm gjuhën shqipe), nuk ka kulturë të veçantë (kultura e tyre është e njëjtë me atë të zonave të cilat banojnë), nuk kanë fe të veçantë (feja e tyre është e njëjtë me atë të popullsisë shqiptare në zonat ku banojnë). I vetmi dallim nga banorët shqiptarë është ngjyra e lëkurës. Gjithashtu nga kontaktet e zhvilluar vite më parë me përfaqësuesit e Ambasadës Egjiptiane në Tiranë është pranuar se ky komunitet nuk ka asnjë lidhje me egjiptianët dhe se nuk njohin asnjë komunitet egjiptian në Shqipëri.

Qeveria shqiptare shpreh rezervën e saj lidhur me rekomandimin e dhënë në paragrafin 46 sipas të cilit " Autoritetet të fillojnë një dialog intensiv me egjiptianët për të diskutuar masat e nevojshme me qëllim ruajtjen e identitetit specifik. Veç kësaj politika e tyre ndaj egjiptianëve duhet të mbështetet mbi parimet e Konventës Kuadër për Minoritetet".

Neni 4 i Konventës Kuadër

Sikurse përmendet edhe në "Opinionin e Dytë" nga ana e shoqërisë civile është përgatitur një projekt ligj kundër diskriminimit dhe është në përpunim nga ana e institucioneve shtetërore. Procedura e brendshme ligjore, lidhur me miratimin e një projekt ligji është e tillë, e cila dikton dhënien e mendimeve dhe përpunimin e neneve të veçanta nga institucionet të cilat mbulojnë çështje të cilat janë prekur në projekt ligjin e hartuar nga OJF-të. Është e kuptueshme që në këtë fazë Kuvendi i Shqipërisë nuk ka se si të jetë në dijeni. Në bazë të procedurës, Kuvendi vihet në dijeni për ekzistencën e një projekt ligji vetëm në momentin kur Këshilli i Ministrave ja përcjell për miratim projekt ligjin Kuvendit. Vetëm në këtë moment projekt ligji futet rreth programin e punës së komisioneve të ndryshme parlamentare dhe pasi merren edhe komentet e tyre projekt ligji i përcillet Kuvendit për miratim në seancë plenare.

Lidhur me paragrafët 64, 66 informojmë se Avokati i Popullit në mbështetje të Kushtetutës dhe ligjit për Avokatin e Popullit ka si detyra kryesore, mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të ligjshme të individit. Ky institucion ka qënë i ndërgjegjshëm se brenda termimit "individ i mbrojtur" zë një vend të veçantë edhe personi që i përket një minoriteti dhe nuk bëhet dallim në trajtimin e tyre nga individët e tjerë. Që në fillimet e veprimtarisë së tij, Avokati i Popullit është përpjekur të mos lërë jashtë vëmendjes së tij të veçantë problemet dhe shqetësimet sado të vogla të minoriteteve dhe vlerëson se një bashkëpunim i ngushtë me to, u krijon atyre besimin për një trajtim të barabartë në marrëdhënie me organet shtetërore dhe për mbrojtjen e të drejtave të tyre. Për një njohje më të mirë të problemeve, ky institucion është informuar shpesh rreth pritjet e popullit të organizuara nëpër rrethe ku banojnë kryesisht minoritetet (si p.sh. Prespë- minoriteti maqedonas, Dropull- minoriteti grek etj). Problemet dhe ankesat që janë parashtruar nuk kanë qënë lidhur me shkeljen e të drejtave të tyre si minoritet, por lidhur me shqetësime të përgjithshme ashtu si edhe pjesa tjetër e popullsisë shqiptare. Në shumicën e rasteve në këto ankesa

pretendohen çështje që nuk kanë lidhje me dallime apo diskriminime për shkak të përkatësisë etnike. Që në fillimet e punës së tij, Avokati i Popullit ka patur si qëllim që në përmbajtjen e modelarëve të ankesave, të vihen të dhëna si shtetësia, kombësia për të bërë të dallueshme përkatësinë etnike.

Lidhur me paragrafin 69, Avokati i Popullit është një institucion që nëpërmjet mjeteve të komunikimit, garanton një akses të gjerë, asistencë ligjore dhe dhënien e këshillimeve të dobishme në fushën e mbrojtjes të të drejtave të njeriut. Me synim ndërgjegjësimit e publikut lidhur me të drejtat e minoriteteve, janë organizuar në mënyrë periodike aktivitete të ndryshme "ditët e hapura", në qytete dhe komuna të ndryshme të vendit me pjesëmarrjen e ekspertëve të këtij institucioni. Këto aktivitete kanë patur si qëllim marrjen e ankesave të mundshme të shtetasve për shkelje të të drejtave të tyre nga organet e administratës publike.

Situata social-ekonomike e romëve (Paragrafët 72-85).

Lidhur me shqetësimet që ngrihen në paragrafet e mësipërme u përpoqëm të japim shpjegimet tona kur trajtuam paragrafët 24-25. Gjithashtu dëshirojmë të shtojmë se muajt e fundit Komisioni i Vlerësimit të propozimeve të projekteve pranë Ministrisë së Punëve Publike, Transporteve dhe Telekomunikacionit⁶, në kuadër të përmirësimit të kushteve të minoritetit Rom vendosi miratimin e projekteve të përzgjedhura nga njësitë vendore që i janë përgjigjur kërkesave të përcaktuara në termat e referencës. Financimi do të jetë në bashkitë/ komunat Tiranë, Kuçovë, Korçë, Pojan, Bilisht, për rikonstruksin banesash, përmirësimi i shërbimeve të infrastrukturës dhe ndërtimin e objekteve të reja për komunitetin rom. Shuma në lek për këto projekte kap vlerën prej 30 milion lekësh. Është hera e parë që po ndiqet një praktikë e tillë dhe mendohet që të ketë vazhdimësi dhe në vitet e ardhshme.

Neni 5 i Konventës Kuadër (Paragrafët 86-92).

Duke vlerësuar ruajtjen dhe mbrojtjen e kulturës të minoriteteve jo vetëm në kuadër të plotësisimit të angazhimeve ndërkombëtare, por edhe si një domosdoshmëri në rrugën e integritimit europian të vendit, Qeveria shqiptare vit pas viti ka rritur fondet e akorduara në mbështetje të aktiviteteve kulturore që i shërbejnë këtij qëllimi.

Lidhur me paragrafin 88, sqarojmë se Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve ka një buxhet të caktuar për mbështetjen financiare të aktiviteteve dhe projekteve të ndryshme, në fushat e kulturës, turizmit, rinisë dhe sporteve. Përzgjedhja e projekteve të cilat financohen nga ky buxhet, bëhet në bazë të VKM. Nr.150, datë 3.04.1993 "Për financimin e projekteve kulturore, artistike të personave, fizikë dhe juridikë, privatë, vendas e të huaj". MTKRS nuk praktikon politikën e buxheteve të veçanta për asnjë grup gruo shoqëror të dallueshëm që ndodhet në Shqipëri.

Duke analizuar projekt-propozimet e ardhur në MTKRS për vitin 2008, me synim përfitimin e mbështetjes financiare, vërehet se të gjitha projekt-

⁶ Në mbledhjen e datës 13.06.2008.

propozimet me tematikë promovimin e minoriteteve të ndryshme janë financuar nga MTKRS. Konkretisht:

- Festivali i Minoriteteve -Promocion dhe Integrim”, synon njohjen, promovimin, evidentimin e vlerave kulturore dhe artizanale të minoriteteve, përfshirë këtu edhe minoritetin rom; integrimin, bashkëjetesën në harmoni me kulturën dhe artin në Shqipëri, si dhe lidhjet e ndërsjellta me vendet fqinjë në fushën kulturore. Ky aktivitet është realizuar gjatë periudhës maj-shtator 2008, n.p.m organizimit të një ekspozite, panairi artizanal dhe një debati televiziv.
- Festivali “Përmeti Kulturor”, ka si synim gjallërimin e jetës kulturore në qytetin e Përmetit, si dhe promovimin e trashëgimisë kulturore të minoriteteve, në Shqipëri dhe në Ballkan, si një faktor për zhvillimin e diversitetit kulturor. Ky festival u zhvillua nga datat 21-24 qershor, për të tetën herë në qytetin e Elbasanit.

Nuk ka patur propozime nga përfaqësues të minoriteteve grek, maqedonas, serbo-malazez, vllah.

Lidhur me rekomandimin 89, informojmë se në MTKRS është ngritur një grup pune, i cili është duke hartuar një Plan Veprimi për vitin 2009, i cili do të konkretizohet nëpërmjet:

- Alokimit të një fondi të veçantë për mbështetjen e aktiviteteve kulturore të minoriteteve në Shqipëri.
- Organizimit të konferencave për shtyp dhe njoftimi në faqen zyrtare të internetit të MTKRS, në mënyrë që të informohet publiku i gjerë dhe në veçanti palët e interesuara për këtë mundësi.
- Vendosjes së një detyrimi përcaktues ndaj Bordit Artistik, për të ndjekur një politikë të diskriminimit pozitiv ndaj projekt propozimeve të aradhura nga përfaqësues të minoriteteve.

Referuar situatës së vllahëve, Qeveria shqiptare dëshiron të konfirmojë angazhimin e saj të plotë në drejtim të mësimin të gjuhës së tyre apo dhe të ruajtjes dhe kultivimit të traditave kulturore. Sikurse kemi patur rastin ta trajtojmë edhe në Komentet e Raportit të Parë me këtë minoritet, për shkak të proceseve historike ka ndodhur një asimilim i vazhdueshëm, por asnjëherë i dhunshëm. Megjithatë, falë vullnetit të mirë Qeveria jo vetëm ka nxitur iniciativat për zhvillimin e mësimin në gjuhën vllahë, sikurse është rasti i shkollës në Divjakë, por në planet e reja mësimore ka vendosur lëndët me zgjedhje, ku vetë komunitetet, nëpërmjet bordeve të prindërve në shkolla, vendosin për lëndët që do të zhvillojnë nxënësit. Kjo jep mundësi që si lëndë me zgjedhje të vendoset edhe gjuha vllahë. Shoqatat vllahë në Shqipëri vazhdojnë të botojnë rregullisht gazetat “Fratia” (Vëllazëria) dhe “Fërshërotu”.

Neni 6 i Konventës Kuadër (Paragrafët 93-102).

Qeveria shqiptare përshendet vlerësimet e dhëna në “Opinionin e Dytë” lidhur me hapat e hedhura në drejtim të përmirësimit të marrëdhënieve ndërmjet policisë dhe minoriteteve të ndryshme. Dëshirojmë të konfirmojmë se programet, tashmë të filluara, janë vetëm pjesë e një procesi i cili do të kontribuojë në drejtim të përmbushjes së detyrimeve që burojnë nga Konventa

në këtë fushë. Padyshim pjesë e këtij procesi është edhe rekrutimi i punonjësve të policisë nga radhët e minoriteteve.

Lidhur me paragrafët 94, 98, 100 saktësojmë se pranë Ministrisë së Brendshme funksionon Drejtoria e Shërbimit të Kontrollit të Brendshëm, si një strukturë unike, me varësi direkte nga Ministri i Brendshëm. Në bazë të ligjit nr. 8749 datë 01.03.2001 "Për Shërbimin e Kontrollit të Brendshëm në Ministrinë e Brendshme", objekt i punës së këtij shërbimi është "parandalimi, zbulimi dhe dokumentimi i veprimtarisë kriminale që kryhet nga punonjësit e Policisë së Shtetit dhe strukturave të tjera të Ministrisë së Brendshme" (neni 2). Veprimtaria verifikuese dhe hetimi paraprak i këtij shërbimi kryhet duke respektuar garancitë kushtuese për liritë dhe të drejtat e njeriut", (neni 4). Drejtoria e Shërbimit të Kontrollit të Brendshëm, verifikon dhe heton me përparësi ato raste kur punonjës policie gjatë ushtrimit të detyrës kanë shkelur liritë dhe të drejtat themelore të njeriut, madje pranë këtij shërbimi funksionon dhe Qendra e Informimit Legal ku çdo individ (shtetas) është i lirë të shprehë në formë verbale apo të shkruar (plotësim modularësh konkret) për raste ku ato ankohen për punonjës policie që kanë keqpërdorur kompetencat e tyre gjatë ushtrimit të detyrës. Në ato raste ku evidentohen elemente të veprës penale për punonjësit e policisë bëhet kallëzim penal në organin e prokurorisë, ndërsa kur kemi të bëjmë vetëm me shkelje administrative merren masa disiplinore nga strukturat kompetente të Policisë së Shtetit.

Në vijim gjatë vitit 2008 është miratuar Rregullorja e Disiplinës së Policisë së Shtetit (Vendim të Këshillit të Ministrave nr. 786, datë 4.6.2008), e cila parashikon masat disiplinore që merren ndaj punonjësve të policisë kur kryejnë shkelje disiplinore, procedurat që ndiqen Në këtë Rregullore (neni 6 pika 6) përcaktohet se punonjësi i policisë duhet të zbatojë detyrimet e normat e sjelljes, si dhe "të trajtojë në mënyrë të barabartë personat dhe të kryejë detyrat pa diskriminim për shkak të gjinisë, racës, ngjyrës, gjuhës, besimit, etnisë, bindjeve politike, fetare ose filozofike, orientimit seksual, gjendjes ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësisë prindërore". Sipas nenit 11 të kësaj rregulloreje konsiderohen shkelje të rënda disiplinore "Kryerja e veprimeve të pahijshme", përdorimi i paligjshëm ose i paarsyeshëm i forcës, pranimit i dhuratave, etj. Për gjithë shkeljet disiplinore ndaj punonjësve të policisë merren masa disiplinore që variojnë në vartësi të shkeljes së kryer deri në përjashtimin nga policia dhe fillimin e procedimit penal ndaj tij. Ndikimi pozitiv i zbatimit të kësaj rregulloreje konstatohet në uljen e numrit të shkeljeve të punonjësve të policisë gjatë ushtrimit të detyrës.

Përsa i përket paragrafit 101, lidhur me programet e trajnimit për Policinë, ju informojmë se këto trajnime janë zhvilluar në mënyrë të vazhdueshme dhe çdo vit nga ana e Drejtorisë së Përgjithshme e Policisë hartohet një program për zhvillimin e trajnimeve me të gjithë punonjësit e policisë sipas niveleve dhe gradave.

Me hyrjen në fuqi të ligjit të ri të Policisë së Shtetit, (në vitin 2007) të gjithë efektivat e policisë (nivele zbatues) po i nënshtrohet një trajnimi tremujor në Akademinë e Policisë. Ky trajnim ka filluar që në muajin Shtator 2007 dhe do të përfundojë në vitin 2010.

Pjesë përbërëse e tematikës së këtyre trajnimeve ka qënë dhe është njohja e të gjithë punonjësve të policisë me aktet ndërkombëtare, aktet ligjore dhe nënligjore, të cilat normojnë të drejtat dhe liritë themelore të njeriut.

Specialistët e Policisë së Shtetit që nuk kanë mbaruar arsim të lartë policor (por kanë arsim tjetër të lartë) i janë nënshtruar një trajnimi tekniko-profesional katërmujor në Akademinë e Policisë.

Në lidhje me masat e ndërmarra për personelin e strukturave qendrore dhe vendore të Policisë së Shtetit mbi ndalimin e torturës dhe veprimeve degraduese, për vitin 2008 janë parashikuar një sërë trajnimesh të cilat zënë një vend të konsiderueshëm në Planin Tematik për Trajnimet e Policisë së Shtetit.

Tematika e këtyre trajnimeve është:

- a) Shoqërimi në Polici, trajnimi i të shoqëruarve, kontrolli i personave dhe sigurimi i tyre.
- b) Policia dhe të drejtat e njeriut, aspekte praktike që lidhen me të drejtat e njeriut gjatë punës së policisë.
- c) Policia dhe të drejtat e njeriut.
- d) Policia dhe të drejtat e minoriteteve.
- e) Program për mbrojtjen e dëshmitarëve.
- f) Komponentët e mbrojtjes së dëshmitarëve.
- g) Dhuna në familje.
- h) Trajtimi i viktimave të kufirit.
- i) Shkëmbim eksperience mbi të drejtat e njeriut midis Shqipërisë dhe Italisë.

Gjithashtu punonjësit e Policisë së Shtetit kanë marrë pjesë në mënyrë të vazhdueshme në trajnime të kryera nga organizata të ndryshme që veprojnë në fushën e të drejtave dhe lirive të njeriut. Konkretisht në bashkëpunim me K.E-në, O.S.B.E-në U.N.I.C.E.F. janë zhvilluar në vazhdimësi trajnime të punonjësve të policisë të rolit bazë, të mesëm dhe të lartë me këto tematika:

- a) trajtimi i viktimave të trafikimit;
- b) të drejtat e njeriut dhe policimi i dhunës në familje;
- c) trafikimi i qenieve njerëzore;
- d) mbrojtja e fëmijëve;
- e) masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare.

Lidhur me paragrafët 96, 102 mbi rekrutimin në Polici të minoriteteve⁷, informojmë se aktualisht në strukturat e Policisë së Shtetit punojnë 38 persona që u përkasin minoriteteve, prej të cilëve 17 në Policinë e Kufirit e të Migracionit (ose 1.2 % të numrit të punonjësve të kësaj strukture), si dhe në strukturat vendore të Policisë.

Çështje të minoritetit dhe media (Paragrafët 103-110).

Do ta konsideronim relativ konkluzionin e dhënë në paragrafin 107, sipas të cilit “ . . . media shqiptare nuk e konsideron çështjen e marrëdhënieve ndërtnike dhe të minoriteteve si një prioritet”. Nga njëra anë vetë prezenca e minoritetit në jetën shqiptare është e kufizuar dhe për rrjedhojë edhe problemet e këtij komuniteti do të zënë një hapësirë relativisht të vogël. Nga ana tjetër edhe mungesa e konflikteve apo e ngjarjeve të veçanta bën që minoriteti të ketë një prezencë relativisht të kufizuar në median e shkruar dhe elektronike (edhe kjo fushë nuk përjashtohet nga parimi i medias se “lajmi i mirë nuk përmben

⁷ Gjithashtu kjo çështje është evidentuar edhe në paragrafin 27

lajm"). Për sa i përket "shqetësimit" i shprehur nga shoqata ë ndryshme se "mbulimi i çështjeve që përfshijnë minoritetet, ju ka munguar objektiviteti, veçanërisht në periudha zgjedhjesh. . . " bie poshtë duke ju referuar realitetit ku në dhjetëvjeçarin e fundit Partia Politike e cila përfaqëson minoritetet në Shqipëri ka qenë pjesë e të gjitha kabineteve qeveritare të kësaj periudhe.

Trafikimi i personave që i përkasin komunitetit rom dhe egjiptian (Paragrafët 111-119).

Qeveria shqiptare duke njohur dhe vlerësuar se trafikimi i qënieve njerëzore në përgjithësi dhe ajo e personave që i përkasin komunitetit rom dhe egjiptian në veçanti është një nga format më brutale të dhunimit të të drejtave të njeriut ka ndërmarrë hapat e nevojshme ligjore dhe organizative për të reduktuar e eliminuar këtë fenomen. Për këtë arsye, referuar edhe shqetësimeve të ngritura në paragrafet 114-116 dëshirojmë të informojmë sa më poshtë:

- Kuadri ligjor për luftën kundër trafikimit dhe prostitucionit

Fusha e luftës kundër krimit të organizuar dhe trafiqeve të paligjshme është një ndër fushat prioritare për Qeverinë Shqiptare, si dhe një element shumë i rëndësishëm në kuadër të integritetit të Shqipërisë në Bashkimin Europian. Angazhimet e ndërmarra dhe objektivat e përcaktuara shkojnë në një linjë me detyrimet që rrjedhin nga Marrëveshja e Stabilizim Asociimit (MSA-nenet 4,78,81,85). Në raportet kombëtare dhe ndërkombëtare Shqipëria nuk konsiderohet një vend tranziti, apo destinacioni për trafikimin e njerëzve, por mbetet ende një vend origjine. Janë bërë përpjekje jo vetëm në goditjen e autorëve të kësaj veprë penale dhe të veprave të tjera penale që kanë lidhje me të, por dhe në ngritjen e strukturave proaktive të mbrojtjes dhe asistencës së viktimave të trafikimit. Gjithashtu, progres është arritur edhe në miratimin e ligjeve për antitrafikun sipas standarteve ndërkombëtare dhe si rezultat Shqipëria ka aktualisht një kuadër të mirë ligjor për ndëshkimin e këtij krimi të rëndë. Krahas dispozitave përkatëse të Kodit Penal për trafikimin dhe për veprat e tjera që lidhen me të, ekzistojnë një sërë ligjesh dhe aktesh nënligjore që plotësojnë kuadrin ligjor për goditjen e krimit të organizuar në përgjithësi dhe trafikimin e qënieve njerëzore në veçanti. Këto dispozita përputhen me Konventën e OKB-së kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar dhe dy Protokollat shtesë të saj, të cilat aktualisht janë të ratifikuara. Është bërë rishikimi dhe hartimi i legjislacionit që garanton liritë dhe të drejtat e grave nga njëra anë dhe ndëshkimin e autorëve të përfshirë në këto veprimtari kriminale, nga ana tjetër. Ndër ndryshimet më të rëndësishme të kryera në kuadrin ligjor mund të përmendim:

1. Ligji nr. 9284, datë 30.09.2004, "Për parandalimin dhe goditjen e krimit të organizuar".

2. Ligji nr. 9188, datë 12.02.2004, "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895, datë, 27.01.1995, Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë - i ndryshuar".

Në kuadrin e luftës kundër trafikimit të qënieve njerëzore me ndryshimet e mësipërme në Kodin Penal janë shtuar vepra të reja penale, ose janë ndryshuar ato ekzistueset, në përputhje me dispozitat e konventave të ndryshme të ratifikuara. Neni 110/a me titull, "Trafikimi i personave" përcakton se "dënohet rekrutimi, transportimi, transferimi, fshehja, ose pritja e personave nëpërmjet:

a) kërcënimit, ose përdorimit të forcës apo formave të tjera të shtrëngimit; b) rrëmbimit, mashtrimit, shpërdorimit të detyrës, ose përfitimit nga gjëndja shoqërore, fizike apo psikike; c) dhënies apo marrjes së pagesave, ose përfitimeve për të marrë pëlqimin e personit që kontrollon një person tjetër, me qëllim shfrytëzimin e prostitucionit të të tjerëve; d) formave të tjera të shfrytëzimit seksual, të punës ose shërbimeve të detyruara, të skllavërimit, ose formave të ngjashme me skllavërimin, të vënies në përdorim, ose transplantimit të organeve, si dhe formave të tjera të shfrytëzimit. Trafikimi i personave dhe kur ka sjellë si pasojë vdekjen dënohet me burgim jo më pak se 20 vjet, ose me burgim të përjetshëm, si dhe me gjobë nga 7-10 milionë lekë”.

3.Ligji nr. 9509, datë 03.04.2006, "Për shpalljen e moratoriumit për mjetet motorike lundruese të Republikës së Shqipërisë." Miratimi i këtij ligji është shprehje e përpjekjeve serioze për forcimin e masave të kontrollit të trafiqeve të paligjshme në kufi. Ky ligj është plotësuar më tej edhe me akte të tjera nënligjore, siç janë VKM-të dhe Udhëzimi i përbashkët i Ministrit të Brendshëm dhe Ministrit të Mbrojtjes.

4.Ligji nr. 9642, datë 20.11.2006, për ratifikimin nga Parlamenti Shqiptar të Konventës e Këshillit të Europës "Për Masat kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore".

5.Ligji nr. 9686, datë 26.02.2007, nëpërmjet të cilit u miratuan ndryshimet në nenin 298 të Kodit Penal, "Ndihma për kalim të paligjshëm të kufijve".

Në këtë ligj ku janë përfshirë elementë të veprës penale të kontrabandimit të qënieve njerëzore krijon mundësi edhe për hetimin e rasteve të kontrabandimit edhe në ato shtete që nuk kanë kufij tokësorë me Shqipërinë. Me miratimin e këtij neni në Kodin Penal është bërë i mundur edhe dallimi ndërmjet veprës penale të trafikimit të personave, nga kontrabandimi

6.Ligji nr. 9859, datë 21.01.2008, "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.7895, datë 27.01.1995, "Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë" (me ndryshimet përkatëse).

Më konkretisht, nenet e shtuara janë: a). neni 124/b, "Keqtrajtimi i të miturve", i cili ndër të tjera dënon fenomenin e shfrytëzimit të fëmijëve për punë të detyruar, lypjen dhe shërbime të tjera të detyruara; b). shtesa e një paragrafi në nenin 117 "Pornografia", ku trajtohet pornografia me të miturit; c). shtesa në nenin 128/b, "Trafikimi i të miturve", ku tashmë penalizohet me ligj jo vetëm rekrutimi, fshehja, pritja etj, por dhe shitja e të miturve.

7.Ligji nr. 9205, datë 15.03.2004 "Për Mbrojtjen e Dëshmitarëve dhe të Bashkëpunëtorëve të Drejtësisë" rregullon masat e posaçme, mënyrat dhe procedurat e mbrojtjes së dëshmitarëve dhe të bashkëpunëtorëve të drejtësisë, si dhe organizimin, funksionimin, kompetencat dhe marrëdhëniet ndërmjet organeve të ngarkuara me propozimin, vlerësimin, miratimin dhe zbatimin e masave të posaçme të mbrojtjes.

Përvoja e deritashme ka provuar efektivitetin e këtij ligji në drejtim të mbrojtjes së dëshmitarëve të cilët informojnë autoritetet për rastet e trafikimit si dhe në drejtim të zvogëlimit dhe parandalimit të veprave penale të kësaj natyre.

8. Vendimi i Këshillit të Ministrave. nr 195, dt. 11.4.2007 lidhur me miratimin e "Standarteve të shërbimeve të përkujdesit shoqëror në qendrat rezidenciale, për personat e trafikuar ose në rrezik trafikimi".

- Masat kryesore të ndërmarra kundër trafikimit të qënieve njerëzore (në veçanti të grave dhe fëmijëve romë dhe egjiptianë)

Parandalimi dhe lufta kundër trafikimit të qënieve njerëzore (në veçanti të grave dhe fëmijëve romë dhe egjiptianë) vazhdon të jetë një nga prioritetet kryesore të Qeverisë, mbasi ai konsiderohet si një fenomen me ndikim të theksuar negativ në shoqërinë shqiptare. Kjo luftë është përqëndruar në 3 drejtime kryesore :

- a) Hetimin dhe ndjekjen penale të krimeve të trafikimit.
- b) Mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave dhe të dëshmitarëve.
- c) Ndërmarrja e hapave konkrete për parandalimin e trafikimit dhe ritrafikimit.

Këto orientime kanë gjetur pasqyrim dhe janë kthyer në objektiva dhe masa konkrete për çdo institucion të administratës qëndrore, për institucionet e pavarura, si dhe për aktorë të tjerë të shoqërisë që janë përfshirë në luftën ndaj këtij fenomeni në kuadrin e Strategjisë Kombëtare për Luftën kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore, 2005-2007. Aktualisht, kësaj strategjie i ka mbaruar afati dhe është bërë monitorimi dhe vlerësimi i zbatimit të detyrimeve që përcaktonte ky dokument strategjik. Ndërkohë, po punohet për hartimin e Strategjisë së re Kombëtare të Luftës kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore dhe Planin e saj të Veprimit për periudhën 2008-2010, si dhe Strategjinë e re Kombëtare të Luftës kundër Trafikimit të Fëmijëve dhe Mbrojtjes së Fëmijëve Viktima të Trafikimit dhe Planin e saj të Veprimit për periudhën 2008-2010.

- Strukturat e Luftës kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore

Për zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Luftën Kundër Trafikut të Qënieve Njerëzore, gjatë viteve të fundit prioritet i është dhënë jo vetëm përmirësimit të kuadrit ligjor, por dhe ngritjes së strukturave të reja parandaluese në funksion të kësaj strategjie:

1. Komiteti Shtetëror i Luftës kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore i kryesuar nga Ministri i Brëndshëm, i cili ka në përbërjen e tij përfaqësues të lartë të nivelit politik të institucioneve qëndrore, përgjegjës për parandalimin dhe luftën kundër trafikimit të qënieve njerëzore në fushat përkatëse.

2. Krijimi i Zyrës së Koordinatorit Kombëtar e drejtuar nga Zëvendësministri i Brëndshëm për Antitrafikimin, e cila është pika kyçe për koordinimin e veprimeve antitrafik në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare në vitin 2005. Roli kryesor i Koordinatorit Kombëtar është bashkërendimi i veprimeve të të gjithë aktorëve të përfshirë në luftën dhe parandalimin e trafikimit të personave, qofshin këto agjensi qeveritare, apo jo-qeveritare për të patur një informacion sa më të plotë dhe një përgjigje të koordinuar ndaj trafikimit në vend.

3. Koordinatori Kombëtar asistohet në punën e tij nga Njësia Antitrafik, detyrat kryesore të së cilës janë monitorimi i aktiviteteve të institucioneve përgjegjëse për zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Antitrafikimin, koordinimi midis institucioneve, si dhe mbledhja e informacionit dhe e të dhënave për rastet e trafikimit.

4. Me një Urdhër të Përbashkët të Ministrisë të Brëndshëm, Ministrisë të Jashtëm dhe Ministrisë të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është ngritur “Autoriteti Përgjegjës për mbrojtjen dhe ndihmën e viktimave të trafikimit” dhe përcaktimin e detyrave të institucioneve të përfshira në këtë proces. Qëllimi i ngritjes së këtij autoriteti është bashkërendimi dhe monitorimi

i procesit të referimit për ndihmë, mbrojtje, riintegrim të viktimave dhe viktimave të mundshme të trafikimit, si dhe regjistrimi dhe raportimi periodik i të dhënave për rastet e trafikimit të referuara tek organizata dhe institucione të tjera.

5. Në zbatim të Urdhrit të Kryeministrit nr.139, datë,19.06.2006 "Për krijimin e Komiteteve Rajonale të Luftës Kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore" u ngritën Komitetet Rajonale kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore në 12 qarqet të vendit, të cilat luajnë një rol të rëndësishëm për identifikimin e rasteve potenciale të trafikimit dhe vlerësimin e kategorive të tyre.

6. Drejtoria e Mbrojtjes së Dëshmitarëve dhe Personave të Veçantë, në Ministrinë e Brëndshme u ngrit, e cila ka në përbërje të saj sektorë të rëndësishëm siç është ai i luftës kundër trafikeve të paligjshme, sektori i mbrojtjes së dëshmitarëve, etj.

7. Në fushën e Gjyqësorit vlen të përmendet krijimi në vitin 2004 i Gjykatës së Krimeve të Rënda dhe Prokurorisë së Krimeve të Rënda. Ndër veprat penale që shqyrtojnë këto institucione janë edhe rastet e trafikimit.

8. Në Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë së Shtetit (Departamenti për Hetimin e Krimeve) funksionon Sektori Kundër Trafikeve të Paligjshme (Drejtoria e Krimit të Organizuar), i cili ka për objektiv kryesor të punës së tij parandalimin dhe goditjen e aktiviteteve kriminale të tilla si, trafikimi i femrave dhe shfrytëzimi i tyre për prostitucion.

9. Ngritja e Sektorëve të Mbrojtjes të të Miturve dhe Dhunës në Familje në drejtoritë e policive në qarqe.

10. Qendra e Përpunimit dhe Mbrojtjes të të Dhënave, si një strukturë e posaçme, në varësi të Drejtorit të Përgjithshëm të Policisë së Shtetit, e cila realizon përpunimin e të dhënave statistikore.

Rritja e bashkëpunimit mes aktorëve dhe komunikimi i përmirësuar ndërmjet tyre ka bërë që të arrihen rezultate të dukshme në uljen e këtij fenomeni në Shqipëri. Nga statistikat zyrtare të kriminalitetit rezulton se, në Republikën e Shqipërisë (RSH), gjatë viteve 2003-2006 numri i krimeve të trafikimit të femrave të ketë pësuar ulje të ndjeshme nga viti në vit. Shqipëria që nga viti 2004 ka dalë nga lista e vendeve që shërbejnë si vende tranzit për trafikimin e femrave. Gjatë vitit 2006, në të gjitha rastet e evidentuara të trafikimit të femrave nuk ka patur asnjë rast që femrat të kenë qënë të huaja, apo të jenë trafikuar nga një shtet tjetër nëpërmjet Shqipërisë. Kjo është evidentuar nga kontaktet me partneret e vendeve fqinjë.

Ngritja në Shqipëri që nga fillimi i vitit 2004 i një gjykate me juridiksion të veçantë (Gjykatën e Krimeve të Rënda), si dhe ndryshimet procedurale që u kryen më vonë kanë bërë që të gjitha rastet e trafikimit të personave të drejtohen në Gjykatën e Krimeve të Rënda dhe jo më në ato të juridiksionit të zakonshëm. Burimet nga Gjykata e Krimeve të Rënda tregojnë se, numri i rasteve të trafikimit që janë trajtuar nga kjo gjykatë në 6-mujorin e parë të vitit 2005 ka rezultuar shumë më i lartë, në krahasim me numrin e rasteve të trafikimit të trajtuara nga gjykata me juridiksion normal, në tre vitet para ngritjes së këtij institucioni.

Lidhur me paragrafin 118, informojmë se në vitin 2008 është bërë e mundur vënia në funksion të plotë të bazës të të dhënave për viktimat e trafikimit, një burim ky i nevojshëm dhe i domosdoshëm informacioni për ndjekjen e rasteve

të trafikimit si dhe vlerësimin dhe vënien në punë të mekanizmave përmirësues për dhënien e shërbimeve cilësore dhe në kohë ndaj viktimës. Baza e të dhënave është operacionale dhe ka filluar të shërbej në funksion të qëllimit për të cilin është ngritur. Gjithashtu është përfunduar Draft-Udhëzimi për vënien në zbatim të Mekanizmit Transnacional të Referimit (MTR) për viktimat e Trafikimit. Është punuar lidhur me Procedurat Operative Standarde (POS) i) për përkujdesin gjatë ndërhyrjes në rast emergjence dhe ii) ndihmë për rehabilitimin dhe riintegrimin e viktimave të trafikimit. Gjithashtu po punohet për hartimin e Udhëzimit për zbatimin e standarteve të përkujdesit shoqëror për personat e trafikuar ose në rrezik trafikimi.

Përsa i përket paragrafit 116, 119 mbi mbrojtjen e dëshmitarëve lidhur me trafikimin, informojmë se në Mekanizmin Kombëtar Referues përcaktohen qartë, jo vetëm detyrimet që kanë palët për mbrojtjen e viktimave të trafikimit, por ofrohen edhe programe të mbrojtjes së dëshmitarit kur vlerësohet që situatat janë të rrezikshme dhe përbëjnë kërcënim serioz për jetën e viktimës. Janë ndërmarrë masa për të garantuar sa më mirë mbrojtjen dhe mbështetjen që nevojitet ndaj grave dhe vajzave, me qëllim që të bëhet i mundur sigurimi i dëshmisë kundër trafikantëve.

Gjatë vitit 2006 janë zhvilluar sesione trainimi në të gjithë vendin në fushën e dhënies së ndihmës ligjore dhe psikologjike ndaj viktimave, dëshmitarëve, ose atyre që janë nën rrezikun e trafikimit me moshë të mitur. Gjithashtu po në këtë kontekst Zyra e Koordinatorit Kombëtar ka organizuar workshop-e në tre qarqet kryesore të vendit, pra në veri, në jug dhe në Shqipërinë e mesme me temën "Rritja e bashkëpunimit ndërmjet policisë, prokurorisë, gjykatave dhe shërbimeve sociale për një proces të drejtë ligjor, në mbrojtje viktimave të trafikimit". Këtu theksi është vënë në profilin e viktimave të trafikimit dhe rritjen e ndërgjegjshmërisë së Prokurorisë e Gjykatës për ndjekjen e trafikantëve dhe autorëve të veprave penale, të cilët janë të lidhur me trafikimin.

Në vitin 2007 me miratimin e Drejtorisë së Përgjithshme të Policisë së Shtetit u ngrit një strukturë e re, e cila është Drejtoria e Mbrojtjes së Dëshmitarëve dhe Personave të Veçantë. Deri në vitin 2007, Sektori për Mbrojtjen e Dëshmitarëve dhe Bashkëpunëtorëve të Drejtësisë, në Drejtorinë Kundër Krimit të Organizuar kryente funksionet, të cilat nga ai moment e në vazhdim po kryhen nga Drejtoria për Mbrojtjen e Dëshmitarëve dhe Personave të Veçantë. Kjo Drejtori siguron mbrojtje për një gamë të gjerë personash siç janë: dëshmitarët dhe bashkëpunëtorët e drejtësisë, si dhe personat e afërt apo që kanë lidhje me ta. Zbatimi i masave mbrojtëse bëhet për krimet e rënda dhe vetëm në ato raste kur personat ndodhen në gjëndje rreziku real dhe serioz për jetën. Sektori për Mbrojtjen e Dëshmitarëve ka filluar zbatimin e programeve të mbrojtjes që nga muaji prill 2005.

Në lidhje me paragrafin 119, sqarojmë se Qendra Kombëtare Pritëse e Viktimave të Trafikimit (QKPVT) e krijuar në kuadër të Strategjisë Kombëtare Shqiptare në Luftën Kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore është një institucion i Shërbimit Social Shtetëror dhe funksionon në bazë të një bashkëpunimi të ngushtë me Ministrinë e Brendshme dhe IOM-in. Kapaciteti i kësaj qendre është për rreth 100 persona. Kjo qendër ofron shërbime cilësore për tre grupe kryesore:

- 1) gra e vajza të trafikuar, ose në rrezik trafikimi;
- 2) fëmijët e pashoqëruar dhe në rrezik trafikimi;
- 3) migrantët e parregullt.

Në rastet e viktimave të mitura QKPVT respekton rregulla të përkufizuara qartë për pritjen, intervistimin, sistemimin dhe transferimin e fëmijëve viktimë të trafikimit ose atyre në rrezik trafikimi. Në çdo rast, parashikohet ndjekje e mëtejshme e fëmijës. Këto rregulla përmirësohen në mënyrë që gradualisht të njehen me ata të qendrave të tjera të pritjes. QKPVT bashkëpunon për nevoja specifike (asistenca teknike dhe financiare, trainimet etj) edhe me donatorë të tjerë si, IOM, UNICEF, UNHCR, OSCE, USAID dhe Fondacioni Soros. Gjithashtu ekzistojnë edhe qendra të tjera të specializuara që menaxhohen nga OJF-të, të cilat përveç strehimit ofrojnë shërbime të ndryshme për t'iu ardhur në ndihmë grave dhe vajzave viktimë të trafikimit, ose atyre që janë në rrezik trafikimi.

Strehizat e tjera (4 strehëza) që ofrojnë shërbime për pritjen dhe rehabilitimin e viktimave janë të specializuara për të trajtuar rastet e viktimave fëmijë, qendra "Tjetër Vizion"-Elbasan ka ambiente të posaçme ku trajtohen fëmijë viktimë të trafikimit. Shërbimet e ofruara nga këto qendra, në bashkëpunim edhe me aktorë të tjerë të përfshirë në këtë proces janë: strehimi i përkohshëm, mbulimi i të gjitha nevojave emergjente që paraqet përfituesi, si ushqim, veshje, asistencë psiko-sociale (jepet nga stafi i kualifikuar i punonjësve sociale, Klinika Ligjore për të Mitur), asistencë mjekësore (ofrohet nga Qendra IOM, Instituti i Shëndetit Publik, Qendra Spitalore Universitare, "Nënë Tereza", etj), asistencë ligjore (stafi i trainuar në fushën legale, Klinika Ligjore për të Mitur, etj), siguri dhe mbrojtje të garantuar të dëshmitarëve (Ministria e Brendshme, Policia e Shtetit), aktivitete profesionale rehabilituese e integruese, kthim dhe bashkim me familjen dhe kur është e mundur ndjekje të viktimave edhe pasi largohen nga Qendra. Të gjitha këto ofrohen nga një staf multi-disiplinar, i cili është i përbërë nga profesionistë të fushave përkatëse.

Gjithashtu "Marrëveshja e Bashkëpunimit për krijimin e një Mekanizmi Kombëtar Referues për Identifikim dhe Asistencë të Përmirësuar për Viktimat e trafikut të Qënieve Njerëzore" (18.07.2005) përcakton përgjegjësitë që palët e përfshira kanë për identifikimin, referimin, akomodimin, asistencën dhe rehabilitimin e viktimave të trafikimit. Zyra e Koordinatorit Kombëtar po punon intensivisht për të siguruar zbatimin e kësaj marrëveshjeje nga palët, në përputhje me detyrimet dhe të drejtat që janë të përcaktuara qartë në të.

Në lidhje me kompensimin dhe trajtimin e viktimave është në proces reflektimi i detyrimeve që rrjedhin nga dispozitat e akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Shqipëria, por meqenëse ky proces ka faturë të lartë financiare zgjidhja po diskutohet me Ministrinë e Financave me qëllim ngritjen paraprake të një fondi për kompensim. Në të njëjtën mënyrë po veprohet edhe për masat që do të ndërmeren për programet e kompensimit në përgjithësi, me synim dhënien e asistencës sociale dhe integrimin social të viktimave.

- Bashkëpunimi me Agjensitë dhe Organizatat Ndërkombëtare.

Një rëndësi e veçantë i është kushtuar bashkëpunimit të ngushtë me agjencitë dhe organizatat ndërkombëtare që operojnë me projekte të hartuara posaçërisht për antitrafikimin. Konkretisht:

a) Me UNICEF janë organizuar trainime me oficerë të policisë mbi praktikat më të mira të intervistimit të fëmijëve të kategorizuar si viktimë të mundshme të trafikimit;

b) IOM dhe Zyra e OKB-së kundër Drogave dhe Krimeve, ka asistuar Zyrën e Koordinatorit Kombëtar për Luftën kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore për

ngritjen e një linje telefonike pa pagesë për denononcin e rasteve të trafikimit dhe informimin për migracionin e rregullt.

c) OSBE ka asistuar Zyrën e Koordinatorit Kombëtar në ngritjen e një baze të dhënash për viktimat e trafikimit, e cila do të shërbejë për ndjekjen, vlerësimin dhe analizën e rasteve të trafikimit të qënieve njerëzore. Gjithashtu, OSBE ka asistuar Zyrën e Koordinatorit Kombëtar në zhvillimin e disa takimeve ndërkuftare në Maqedoni e Kosovë, të cilat kishin si qëllim intensifikimin e përpjekjeve ndërkuftare në lidhje me përmirësimin e veprimeve identifikuese, referuese dhe mbështetëse për viktimat e trafikimit.

d) Përsa i takon përmirësimin të dispozitave të Kodit Penal dhe Kodit të Proedurës Penale të RSH, në përputhje me standardet ndërkombëtare, Ministria e Drejtësisë ka kërkuar ekspertizën e ekspertëve të Këshillit të Evropës/PAMECA⁸, (Misioni i Asistencës Policore të Komunitetit European) me qëllim rishikimin tërësor të këtyre dispozitave. Procesi i rishikimit të legjislacionit penal është në vazhdim dhe në varësi të sugjerimeve të ekspertëve ndërkombëtarë dhe të Komisionit të Reformës Ligjore do të konkludohet me një propozim konkret për rishikimin e dispozitave të kodeve të sipërpërmendura.

Neni 8 i Konventës Kuadër

Liria e fesë, organizatat fetare dhe kthimi i pronave.

Qeveria shqiptare përshëndet vlerësimet që bëhen në “Opinionin e Dytë”, lidhur me krijimin e një kuadri ligjor të plotë për kthimin e pronave përfaqësuesve të minoriteteve dhe komuniteteve fetare, si dhe të përpjekjeve për krijimin e një kuadri ligjor për lirinë e fesë, organizatave fetare dhe marrëdhëniet e tyre me shtetin.

Duke ju referuar shqetësimeve të disa përfaqësuesve të minoriteteve (paragrafi 123), dëshirojmë të informojmë se ashtu si në çdo vend demokratik, në të cilin është krijuar një kuadër i plotë ligjor për respektimin e pronës, gjykata është institucioni kompetent e cila ju jep zgjidhje pretendimeve të individëve apo të grupeve të individëve për këtë çështje.

Neni 9 i Konventës Kuadër (Paragrafët 126-141).

Në Republikën e Shqipërisë si media e shkruar ashtu edhe ajo elektronike janë krejtësisht të lira nga çdo ndikim shtetëror. Kjo do të thotë që shteti është krejtësisht në pamundësi për të ndërhyrë në programimin e emisioneve televizive apo radiofonike si dhe në çështjet që trajtohen nga shtypi i shkruar. Me përjashtim të Radiotelevizionit Publik, gjithë pjesa tjetër e shtypit të shkruar, e atij elektronik është privat dhe si e tillë i nënshtrohet rregullave të ekonomisë së tregut. Për sa i përket Radio-Televizionit Publik, është parashikuar (sikurse kemi informuar në Raportin e parë dhe të dytë) mbajtja e emisioneve në gjuhën e minoriteteve, veçanërisht për ato zona në të cilat popullsia minoritare përbën shumicën e popullsisë. Për sa i përket rekomandimeve të parashtruara në paragrafet e sipërcituar dëshirojmë të

⁸ Misioni PAMECA përfundoi mandatin e tij në fund të vitit 2007.

informojmë se ato ju përcollën Drejtorisë së Përgjithshme të Radio-Televizionit Publik për t'u mbajtur parasysh në aktivitetin e tyre.

Lidhur me hapjen e një transmetuesi radiofonik, i cili do të mbulonte kërkesat
Neni 10 i Konventës Kuadër.

Përdorimi i gjuhës së minoriteteve me autoritetet administrative Paragrafet 142-146.

Përdorimi i gjuhës së minoriteteve me autoritetet administrative, në territoret ku ata përbëjnë shumicën e popullsisë, është një fakt i njohur dhe i konfirmuar jo vetëm nga Raportet zyrtare por edhe nga informacionet e institucioneve ndërkombëtare. Ndonëse aktualisht mungon një ligj specifik i cili të rregullojë në mënyrë të detajuar këtë problem referuar nenit 122 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë angazhimet e marra nga vendi ynë në respektim të nenit 10 të Konventës Kuadër janë automatikisht pjesë e legjislacionit të brendshëm dhe si të tilla të aplikueshme në praktiken e përditshme. Në këtë këndvështrim marrëveshjes së nënshkruar midis qeverisë qendrore dhe asaj vendore jo vetëm nuk i mungon baza ligjore sikurse cituam më sipër, por është njëkohësisht një instrument ligjor me anë të së cilës Qeveria shqiptare ka shprehur vullnetin e saj dhe ka garantuar respektimin e kësaj të drejte. Padyshim, sikurse përmendet edhe në "Opinionin e Dytë" miratimi i një ligji specifik lidhur me përdorimin e gjuhës së minoriteteve në administratën publike mbetet një nga detyrimet afatshkurtra të përcaktuara në Planin Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim- Asocimit.

Me qëllim njohjen e përmbajtjes, detyrimeve që rrjedhin nga nënshkrimi i Kartës Europiane për Gjuhët Minoritare dhe Rajonale, Zyra e Këshillit të Europës në Tiranë, në bashkëpunim me Ministrinë e Punëve të Jashtme dhe Komitetin Shtetëror për Minoritetet, organizuan në 7-8 dhjetor 2007 një seminar informues. Ky aktivitet u zhvillua në kuadrin e informimit lidhur me objektin, qëllimin, përmbajtjen, mekanizmat e Kartës Evropiane të Gjuhëve Rajonale dhe Minoritare", si dhe detyrimet që lindin nga nënshkrimi i kësaj Karte. Qëllimet kryesore të këtij aktiviteti ishin :

- përfitimi i eksperiencës që shtetet palë kanë fituar në vite;
- identifikimi i praktikave më të mira të shteteve që janë në procesin e nënshkrimit dhe ratifikimit të kartës;
- të përcaktojë sesi shtetet mund të vendosin dhe të mbajnë bashkëpunim të frytshëm me aktorët kryesorë të ndryshëm në procesin e implementimit të vendosur nga Karta.

Lidhur me problematikën që autoritetet shqiptare mund të ndeshin në procesin e ratifikimit dhe zbatimit të Kartës, nga ekspertët u vu në dukje se në rastin e Shqipërisë ekziston baza ligjore dhe hap pas hapi mund të ndërmeren masat për të përshtatur legjislacionin e brendshëm me këtë kartë.

Vlerësojmë se ky seminar i shërbeu njohjes më të thellë të Kartës së Gjuhëve Rajonale dhe Minoritare, qartësimin të shumë aspekteve teorike dhe praktike të saj. Në vijim Sektori i Minoriteteve në MPJ ngriti një Grup Punë me përfaqësues të ministrive të linjës për evidentimin dhe vlerësimin e paragrafëve dhe nënparagrafëve, që mund të përmbushen nga ana e institucioneve dhe për këtë çështje po vazhdohet të punohet me këto institucione.

Neni 11 i Konventës Kuadër

Treguesit topografikë në gjuhën e minoriteteve (Paragrafët 147-150).

Lidhur me rikthimin e emrave tradicionale të fshatrave, emrave të rrugëve apo treguesve topografike Qeveria shqiptare konfirmon se jo vetëm ka vullnetin për të plotësuar këtë kërkesë të nenit 11 të Konventës, por mund të konsiderohet një detyrim, tashmë i plotësuar. Kuadri ligjor për këtë çështje është i plotë dhe praktika e deritashme ka treguar se në zbatimin e këtij detyrimi nuk janë ndeshur probleme. Nuk gjykojmë se rasti i Pustecit (paragrafi 149) i cili është një rast krejt i veçantë, mund të shërbejë si argument apo provë e moszbatimit të detyrimeve që burojnë nga neni 11 i Konventës Kuadër. Dëshirojmë të sqarojmë se ky rast (i vetëm) është i lidhur me mosnjohjen nga ana e aplikantëve të procedurave ligjore të cilat për ndryshimin e emërtimeve të fshatrave apo komunave. Për sa i përket vendosjes së treguesve topografikë në gjuhën e minoriteteve është një detyrim i plotësuar dhe lehtësisht i verifikueshëm, veçanërisht në zonat ku minoritetet përbëjnë shumicën e popullsisë.

Patronimet në gjuhën e minoriteteve (Paragrafët 151-153).

Sikurse konfirmohet edhe nga paragrafi 152, me ligjin nr 9229, datë 29.04.2004 është bërë e mundur thjeshtëzimi në maksimum i procedurave lidhur me ndryshimin e emrave dhe rikthimin e tyre në gjuhën e minoriteteve. Nisur nga fakti se kjo procedurë, tashmë zbatohet me sukses prej më shumë se katër vjetësh, ku aplikantët për ndryshimin e emrit apo mbiemrit e bëjnë këtë me një kërkesë të thjeshtë përpara punonjësit të gjendjes civile, rekomandimet e paragrafit 153 nuk do të sillnin një situatë të re.

Neni 12 i Konventës Kuadër

Rishikimi i testeve shkollore dhe kurrikulave (Paragrafët 154-159).

Referuar rekomandimeve të paragrafeve 158-159, dëshirojmë të informojmë se në shkollat e minoritetit punohet me tre kategori tekstesh.

a) Tekste shkollore që hartohen në gjuhën e minoritetit dhe mësimi zhvillohet po në këtë gjuhë.

b) Tekste që hartohen në gjuhën shqipe dhe mësimi zhvillohet po në gjuhën shqipe.

c) Tekste që hartohen në gjuhën shqipe, të cilat më vonë përkthehen në gjuhën minoritare dhe mësimi zhvillohet në gjuhën minoritare.

Tekstet shkollore të kategorisë a) janë ato të gjuhës minoritare, historisë minoritare dhe gjeografisë minoritare. Këto tekste (histori dhe gjeografi) të përgatitura në gjuhën e minoritetit nuk kanë asgjë të përbashkët me tekstet që zhvillohet në klasat e të njëjtit nivel për nxënësit shqiptarë.

Dëshirojmë të informojmë gjithashtu se në kuadër të përgatitjes dhe përmirësimit të kurrikulave, Ministria e Arsimit dhe e Shkençës (MASH) ka qënë në një dialog të vazhdueshëm me përfaqësuesit e minoritetit, lidhur me reformimin e kurrikulave. Gjithashtu planet e reja mësimore janë formuluar në

bashkëpunim me specialistë të arsimit që vijnë nga minoriteti. Po ashtu programet mësimore janë hartuar nga grupe pune ku prania e përfaqësuesve të minoritetit ka qënë e detyrueshme.

Referuar rekomandimeve të dhëna në paragrafin 159 dëshirojmë të informojmë se Ministria e Arsimit dhe e Shkencës ka marrë këto masa:

- ka liberalizuar plotësisht procesin e hartimit të teksteve shkollore;
- ka krijuar mundësinë e hartimit të teksteve alternative;
- ju ka dhënë mundësi mësuesve të zgjedhin tekstin me të cilin duan të punojnë;
- për printimin e teksteve ka lejuar edhe konkurimin e shtëpive botuese të huaja.

Trajnimi i mësuesve

Trajnimi i mësuesve, në përgjithësi dhe atyre të minoritetit në veçanti, është një ndër kërkesat kryesore lidhur me rritjen e cilësisë së mësimdhënies. Duhet të theksojmë se deri tani trajnimi i mësuesve të minoritetit është bërë nga ana e Drejtorive Arsimore Rajonale, si dhe trajnime të cilat zhvillohen në kuadër të vetë shkollës. Brenda një periudhe të shkurtër, Ministria e Arsimit dhe Shkencës ka planifikuar decentralizimin e plotë të buxhetit për trajnimet e mësuesve, duke e çuar atë sa më pranë nevojave të mësuesve.

E drejta për arsim për minoritetin rom

Arsimimi i fëmijëve të minoritetit rom shikohet nga Qeveria shqiptare, jo thjesht si një detyrim kushtetues për t'u plotësuar, por duke patur parasysh specifikat e këtij komuniteti shihet si një nga mënyrat më efikase në drejtim të integritimit të tyre të plotë në jetën shqiptare. Për këtë shkak arsimimi i minoritetit rom është një nga drejtimet kryesore në të cilin është fokusuar Strategjia Kombëtare "Për përmirësimin e kushteve të jetesës së minoritetit rom" dhe përveç sa kemi raportuar në Raportin e dytë për këtë çështje dëshirojmë të informojmë edhe sa më poshtë:

Për të siguruar rritjen e pjesëmarrjes së fëmijëve Romë në të gjitha nivelet e arsimit Ministria e Arsimit dhe e Shkencës (MASH) ka përqendruar punën e saj në këto drejtime:

-Tërheqjes në shkollë të të gjithë fëmijëve rome. Për këtë qëllim MASH ka nxjerrë një udhëzim të veçantë për lejimin e regjistrimit të tyre pa çertifikate lindje. Ky Udhëzim krijon të gjitha lehtësitat për frekuentimin e shkollës nga fëmijët romë.

- Njëpërmjet zbatimit të projektit "Shansi i Dytë", MASH ka shtuar 92 mësues në shkollat ku jeton ky komunitet dhe në këtë mënyrë është ulur braktisja e shkollës.

- Rikonstruksioni i shkollave ku mësojnë fëmijë nga komuniteti rom.

- Është bashkëpunuar me shoqata e fondacione të ndryshme për zbutjen e varfërisë në familjet rome si dhe në sensibilizimin e tyre për frekuentimin e shkollës nga fëmijët e këtij komuniteti.

Në qytetin e Elbasanit si rezultat i bashkëpunimit midis Fondacionit Soros, Bashkisë Elbasan dhe Drejtorive Arsimore Rajonale, zhvillon veprimtarinë e saj dhe "Qendra Komunitare për Fëmijët dhe të Rinjtë Rom". Misioni i kësaj qendre është integrimi i fëmijëve dhe të rinjve romë në shoqëri dhe gjallërimi i jetës kulturore në komunitet. Për të zbutur analfabetizmin e fëmijëve rom kjo Qendër

ofron kurse të gjuhës rome, gjuhës shqipe, artizanatit, edukimit muzikor, edukimit fizik etj.

- Zyra Arsimore e qytetit të Kuçovës në bashkëpunim me Shoqatën "Unionin e Romëve të Shqipërisë", krijuan "Qendrën Sociale për Fëmijët Rome". Në këtë qendër fëmijët përgatisin mësimet e shkollës, si dhe zhvillojnë kurse të ndryshme kualifikuese për të zhvilluar talentin dhe për të plotësuar dëshirat e tyre.

- Për arsimimin e fëmijëve rom janë hapur klasa apo kopshte posaçërisht për ta si, shkolla e romëve në Moravë të rrethit të Beratit, klasa në Lllakatund dhe në Novoselë të rrethit të Vlorës, shkolla vartëse "Së bashku", pranë shkollës Çajupi në qytetin e Gjirokastrës, shkolla "Liria" në qytetin e Shkodrës, klasë në shkollën e Roskovecit në rrethin e Fierit, si dhe kopshti i Romëve në qytetin e Korçës. Janë hapur dhe klasa të veçanta pranë shkollave si në rrethet Elbasan, Berat, Pogradec, Korçë, kurse kundër analfabetizmit në Zhupan të rrethit të Fierit etj. Gjithashtu është parë me përparësi hapja e institucioneve jopublike për arsimimin e fëmijëve rom si, kopshti dhe shkolla "Amaro Tam" në qytetin e Pogradecit dhe shkolla për fëmijët rom në qytetin e Krujës.

- Është konsideruar me përparësi kualifikimi i mësuesve që punojnë me fëmijët si dhe janë dhënë të drejta studimi për në shkollat profesionale e social-kulturale për fëmijët rom.

MASH, në bashkëpunim me OJF ka realizuar veprimtari të ndryshme e për promovimin dhe realizimin e të drejtave të njeriut dhe në veçanti të të drejtave të fëmijëve Romë. Gjithashtu MASH ka punuar për përfshirjen në kurrikula të tematikave që trajtojnë problemet e rrezikshmërisë së përdorimit të drogës, të alkoolit, të duhanit, të braktisjes së shkollës dhe dukuri të tjera të lidhura me plagët e sotme të shoqërisë shqiptare, si psh. prostitucioni, trafikimi etj

Në bashkëpunim me UNICEF dhe "Save The Children", MASH në zbatim të Strategjisë Kombëtare "Për Përmirësimin e Kushteve të Jetesës së minoritetit Rom" ka përfunduar një studim për evidentimin e situatës të arsimimit të romëve në vendin tonë, si dhe po ndjek realizimin e disa projekteve konkrete për arsimin parashkollor.

Theksojmë se mbështetur në rekomandimet e studimit, për situatën e arsimimit të romëve, studim i cili tashmë është në fazën e publikimit, MASH do të ndër marrë veprime të mëtejshme në thellim të Planit të Veprimit për zbatimin e Strategjisë për minoritetin rom.

Neni 14 i Konventës Kuadër

Mësimi i gjuhëve minoritare (Paragrafet 177-189).

Qeveria shqiptare mendon se mësimi i gjuhës amtare nga ana e minoriteteve, është një domosdoshmëri si për të ruajtur identitetin etnik të veçantë ashtu dhe për të plotësuar një nga angazhimet kryesore që kemi marrë përsipër dhe që diktohet nga neni 14 i Konventës Kuadër.

Sikurse kemi raportuar Ministria e Arsimit dhe e Shkencës ka përcaktuar edhe raportet e zhvillimit të mësimi në gjuhën shqipe dhe në gjuhën e minoritetit. Këto raporte nuk janë të ndryshme për minoritete të ndryshëm, por janë të unifikuara. Kështu në klasat I-IV 82% e lëndëve zhvillohet në gjuhën minoritare dhe 18% e lëndëve në gjuhën shqipe. Në klasat V-VIII 63% e lëndëve zhvillohen në gjuhën minoritare dhe 37% e lëndëve në gjuhën shqipe. Gjithashtu futja e

arsimit të detyrueshëm 9 vjeçar këtë vit diktoi që edhe programet e klases së IX të shvillohen 60% në gjuhën minoritare dhe 40% në gjuhën shqipe. Duhet të theksojmë se nga kontrollet që ushtrohen nga Drejtoritë e Arsimit në zonat me shumicë popullsie minoritare është vërejtur se në shumë raste edhe orët të cilat janë planifikuar të zhvillohen në gjuhën shqipe zhvillohen në gjuhën e minoritetit, kjo për arsye sepse edhe nësusesit që japin mësim në këto shkolla vijjnë kryesisht nga minoriteti dhe për ta është më e lehtë të komunikojnë me nxënësit në gjuhën minoritare.

Çështja e arsimimit për minoritetin rom është trajtuar gjërësisht në komentet lidhur me nenin 12.

Neni 15 i Konventës Kuadër

Strukturat qeveritare përgjegjëse për minoritetet dhe dialogu me minoritetet (Paragrafët 190-198).

Qeveria shqiptare mendon se Krijimi i Komitetit Shtetëror të Minoriteteve është një masë efektive në drejtim të përmirësimit të dialogut minoritet-qeveri. Përbërja e tij lejon që çdo minoritet të ketë përfaqësuesin e tij pranë kësaj strukture dhe në këto kushte zëri i tyre të jetë sa më pranë vendimarrjes. Komiteti Shtetëror ka trajtuar me profesionalizëm çështjet që kanë të bëjnë me respektimin e të drejtave të minoriteteve dhe ka informuar në mënyrë periodike Qeverinë për problemet që shqetësojnë minoritetet duke sugjeruar edhe zgjidhjet e mundshme, rast pas rasti. Në përcaktimin e kompetencave të Komitetit Shtetëror të Minoriteteve, Qeveria shqiptare ka mbajtur parasysh rekomandimet e dhëna nga Komiteti Këshillues dhe vlerëson se ecuria e deritashme e këtij institucioni është pozitive. Gjykojmë se mendimet e individëve të veçantë (të cilët nuk identifikohen se kush janë), lidhur me vlerësimin e punës së këtij institucioni kanë karakter subjektiv dhe shpesh bazohen në pakënaqësi personale me përfaqësuesit e minoritetit që i përfaqësojnë minoritetet e veçanta në Komitetin Shtetëror të Minoriteteve.

Vlerësojmë se nuk ekziston ndonjë konfuzion institucional lidhur me funksionet e strukturave që trajtojnë problemet e minoritetit. Funksionimi i Komitetit Shtetëror në përbërje të të cilit ka përfaqësues nga të gjitha minoritetet nga njëra anë dhe ekzistenca e tij si një organizëm qeveritar nga ana tjetër, nuk e bëjnë këtë organ një “strukture hibride” (paragrafi 195), por në të kundërt ajo është një strukture vepruese, e cila ndërlidh mjaft mirë përbërjen e saj (minoritare) me funksionin për të cilin është krijuar. Duhet theksuar se për sa i përket përzgjedhjes së individëve që përfaqësojnë minoritetin në këtë organizëm, bëhet gjithnjë në bashkëpunim me organizmin respektiv minoritar në mënyrë që përfaqësuesi i përzgjedhur të ketë integritetin e duhur intelektual dhe moral.

Pjesëmarrja në jetën politike, përfaqësimi dhe procesi elektoral. Paragrafët 199-204.

Lidhur me shqetësimet që ngrihen në rekomandimet e kësaj pjese (paragrafi 204) dëshirojmë të informojmë se e konsiderojmë përfaqësimin e minoritetit në legjislativ, ekzekutiv dhe në organet e pushtetit vendor të kënaqshëm. Mjafton

të përmendim se Partia Bashkimi për të Drejtat e Njeriut (PBDNJ), e cila përfaqëson dhe mbrohet të drejtat e minoriteteve në Shqipëri është parti parlamentare që nga krijimi i saj dhe në dhjetë vjetët e fundit ka qënë pjesë e të gjithë kabinetëve qeveritare.

Po ashtu minoriteti është përfaqësuar në parlament nga deputetë të cilët përfaqësojnë partitë e ndryshme politike shqiptare. Madje duhet thënë se në zonat e banuara tradicionalisht nga minoritetet kanë fituar kandidatë minoritarë të cilët nuk aderojnë në PBDNJ. Duke patur parasysh sa më lart, mendojmë se do të ishte një zgjidhje artificiale përfaqësimi në parlament me kuota fikse i minoriteteve.

Mungesa e certifikatave apo e dokumenteve të tjera të identifikimit ka qënë një shkak i cili në të kaluarën, deri diku ka penguar pjesëmarrjen aktive të romëve në procesin e votimit. Me masat e marra nga Qeveria është e sigurt se në zgjedhjet e përgjithshme të vitit 2009, e gjithë popullsia do të jetë e detyruar të paiset me karta identiteti, pra edhe për komunitetin rom nuk do të ketë problem në këtë drejtim.

Pjesëmarrja në administratën publike dhe jetën ekonomike Paragrafët 205-211.

Në "Opinionin e Dytë " konstatohet se " . . . autoritetet kanë një informacion të cunguar në lidhje me pjesëmarrjen në administratën publike të individëve që u përkasin minoriteteve kombëtare". Një konstatim i tillë është i vërtetë dhe është i lidhur me faktin se rekrutimi në administratën publike bazohet në ligjin nr. 8549, datë 11.11.1999, "Statusi i Nëpunësit Civil". Ky ligj, veç të tjerash ka përcaktuar, kërkesat e përgjithshme që duhet të plotësojë një kandidat për pranimin në Shërbimin Civil (neni 12), si dhe procedurat e rekrutimit të punonjësve në administratën publike.

Sqarojmë që në këtë akt ligjor përkatësia kombëtare apo fetare nuk përben ndonjë përparësi apo pengesë për pranimin në administratën publike. Për rekrutimin në administratën publike ligji dhe aktet nënligjore i referohen shtetësisë së individit që aplikon, si dhe cilësive personale dhe arsimore të tij. Me përmbushjen e kriterëve të përcaktuara në ligj kandidatët janë në pozita të barabarta me njëri-tjetrin për pranimin në shërbimin civil.

Me këtë rast dëshirojmë të garantojmë Komitetin Keshillues se të gjithë aplikantët për një vend pune në administratë kanë absolutisht pozita të barabarta dhe i vetmi dallim që përben dhe njëkohësiht shkakun e rekrutimit në punë, është niveli i dijeve që ka gjithsecili dhe që kërkohet për vendin konkret të punës.

Lidhur me jetën ekonomike, duhet të pohojmë se veçanërisht në qytetet kufitare bizneset që drejtohen nga minoritarët janë më të fuqishmit në atë rajon. Kështu mund të thuhet se në qarkun e Gjirokastrës dhe Sarandës bizneset më të fuqishme drejtohen nga minoritarët grekë, ndërsa në qytetin e Korçës një numër i madh biznesesh drejtohen nga minoritarët vllah.

Neni 16 i Konventës Kuadër

Njësitë administrative (Paragrafët 213-214).

Qeveria shqiptare dëshiron të konfirmojë edhe një herë vullnetin e saj se në ndarjet e mundëshme administrative do të ketë në qendër të vëmendjes mosçënimin e interesave të minoriteteve. Për këtë arsye, ashtu si deri tani këto çështje do të jenë objekt diskutimi me organizmat dhe organizatat që mbrojnë të drejtat e minoriteteve në vend.

Neni 17 i Konventës Kuadër

Kontaktet ndërkufitare (Paragrafët 215-218).

Qeveria shqiptare dëshiron të konfirmojë se nga ana e saj ekziston vullneti i plotë për të lehtësuar dhe eliminuar çdo pengesë për të lehtësuar kontaktet ndërkufitare. Aktualisht mund të themi se Shqipëria nuk ka sistem vizash me të gjithë vendet kufitare (Mali i Zi, Kosovë, Maqedoni) me përjashtim të Greqisë. Kuvendi i Shqipërisë me ligjin nr.9894, datë 27.03.2008 ka ratifikuar “Marrëveshjen ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për lëvizjen e ndërsjelltë të shtetasve dhe të Protokollit të saj për qarkullimin në zonat kufitare”.

Qeveria shqiptare është e interesuar që edhe me Greqinë të hiqet sistemi i vizave, por për shkak të angazhimeve që Greqia ka në Marrëveshjen Shengen për momentin një hap i tillë nuk është i mundur. Gjithashtu për të lehtësuar kontaktet njerëzore, Qeveria shqiptare prej disa vjetësh, në periudhën e verës ka hequr në mënyrë të njëanshme vizat edhe për shtetasit kroatë, serbë dhe boshnjakë. Qeveria shqiptare do të mirëpriste çdo hap që do të hidhej nga këto shtete për eliminimin e plotë të sistemit të vizave dhe lehtësimit të kontakteve njerëzore.

Neni 18 i Konventës Kuadër

Bashkëpunimi dypalësh për mbrojtjen e minoriteteve.

- Marrëveshjet Bilaterale dhe Shumëpalëshe

Shqipëria ka ndërmarrë gjithashtu disa nisma rajonale dhe më gjërë, në drejtim të hartimit dhe nënshkrimit të marrëveshjeve shumplaëshe dhe dypalëshe, të cilat synojnë parandalimin e aktiviteteve kriminale që kanë të bëjnë me trafikimin e femrave, fëmijëve, shkëmbimin e informacioneve, etj. Të tilla marrëveshje janë nënshkruar me Maqedoninë, Kosovën, Greqinë, Italinë, etj.

Me qeveritë e vendeve fqinje Shqipëria ka nënshkruar disa protokolle bashkëpunimi, konkretisht:

- Me Maqedoninë është nënshkruar Protokollin Shtesë me Ministrinë e Brëndshme Maqedonase “Për Intensifikimin e Bashkëpunimit në Luftën kundër Trafikimit të Qënieve Njerëzore përmes kufijve shtetërorë dhe për intensifikimin e identifikimit, njoftimit, referimit dhe kthimit të viktimave, si dhe personave të dyshuar si viktimat e trafikimit të qënieve njerëzore”.
- Me Kosovën është hartuar dhe është gati për nënshkrim Protokollin Shtesë “Për Intensifikimin e Bashkëpunimit në Luftën kundër Trafikimit

të Qënieve Njerëzore përmes kufijve shtetërorë dhe për intensifikimin e identifikimit, njoftimit, referimit dhe kthimit të viktimave, si dhe personave të dyshuar si viktimë të trafikimit të qënieve njerëzore”.

- Me Greqinë u nënshkrua në shkurt të vitit 2006 “Marrëveshja për mbrojtjen dhe asistencën e fëmijëve viktimë të trafikimit”, e cila u ratifikua nga Parlamenti Shqiptar në maj 2006. Aktualisht, pritet ratifikimi i kësaj marrëveshjeje dhe nga pala greke për të mundësuar më tej marrjen e masave konkrete për zbatimin me efektivitet të saj.
- Së shpejti është programuar që të organizohen takimet zyrtare për këtë qëllim edhe me Malin e Zi.

Në kuadër të zgjerimit të këtij bashkëpunimi janë nënshkruar dhe ratifikuar një sërë marrëveshjesh ripranimi, ku ndër më të rëndësishmet mund të përmëndim Marrëveshjen ndërmjet RSH-së dhe Komunitetit Europian, "Për ripranimin e personave", nënshkruar më 14 prill 2005, e cila tashmë ka hyrë në fuqi për shtetasit shqiptarë dhe në një fazë të mëvonshme për personat nga vendet e treta. Marrëveshje dypalëshe të ripranimit janë nënshkruar edhe me: Italinë, Belgjikën, Republikën Federale Gjermane, Mbretërinë e Bashkuar të Britanisë së Madhe dhe Irlandës së Veriut, Hungarinë, Maqedoninë, Bullgarinë, Rumaninë, Kroacinë dhe Zvicrën. Gjatë vitit 2006 nga autoritetet policore të vendeve të huaja u deportuan 978 femra, prej të cilave 228 nën moshën 18 vjeç, ndërsa nga strukturat e policisë kufitare janë ndaluar të dalin jashtë vendit 49 femra, ndër të cilat 8 në moshën 18 vjeç, të cilat dyshoheshin se mund të ishin viktimë të trafikut për qëllim prostitucioni.

Me Qeverinë e Republikës së Polonisë, Qeveria Shqiptare ka miratuar në parim, marrëveshjen “Për bashkëpunim në luftën kundër krimit të organizuar dhe krimeve të tjera” (Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.264, datë, 05.03.2008). Marrëveshja është gati për nënshkrim për palën shqiptare, kurse nga pala polake pritet përgjigja e tyre lidhur me përfundimin e procedurave të brendshme ligjore për nënshkrimin e marrëveshjes.